

WIATRY

Starożytni widzieli w wiatrach istoty boskie, więc nadawali im kształty ludzkie. Za władcę wszystkich wiatrów Grecy uważali Eola. Euros to suchy wiatr wschodni. Posłańcem wiosny był Zefir – łagodny, ciepły, wilgotny wiatr zachodni. Notos – silny wiatr południowy niósł deszcze i mgły, a burzowe chmury i trzęsienia ziemi wywoływał gorący wiatr pustynny Tyfon.

Człowiek od dawna starał się poznać ten nieposkromiony żywioł. Na mapach morskich zaznaczano, jakich wiatrów należy spodziewać się przy wybrzeżach i w zatokach, a mimo to ginęły całe floty. W 480 roku p.n.e., w czasie wojen grecko-perskich, flota perska została jeszcze przed starciem osłabiona przez sztorm, tracąc ok. 400 statków. Ateńczycy przypisali to ostremu, niebezpiecznemu dla żeglarzy wiatrowi północnemu – Boreaszowi. Ponad dwa tysiące lat później, w 1588 roku, potężne wiatry spowodowały zatopienie okrętów hiszpańskich z Niezwycięzonej Armady.

Już w starożytności wykorzystywano wiatr w komunikacji morskiej. Na przełomie XIII i XIV wieku pojawiły się młyny napędzane jego siłą. Obecnie buduje się coraz więcej elektrowni wiatrowych.

Na kuli ziemskiej w strefie międzyzwrotnikowej wieją wiatry stałe, zwane pasatami.

Tam, gdzie sąsiadują ze sobą wielkie obszary lądowe i wodne, np. w Azji Południowej, wieją monsuny. Podobnie powstają lokalne wiatry zwane bryzami, znane chociażby znad Bałtyku. W dzień bryza wieje znad morza ku lądowi, w nocy – odwrotnie. Liczne wiatry o zasięgu lokalnym występują w górach. W Tatrach jest to halny – wiatr ciepły, suchy i porywisty.

Naprawdę straszne są huragany. Już jeden z największych żeglarzy w dziejach ludzkości – Krzysztof Kolumb, opisując spotkanie statków z potęgą huraganu, wspominał: „Morze było straszne, wzburzone, pokryte pianą. Jego powierzchnia kipiła niczym w kotle na wielkim ogniu. Woda wydawała się pąsowa, krwawa. Ogniste iskry przecinały niebo. Wokół było piekło. To był potop.”

Globalne ocieplenie klimatu powoduje, że możemy się spodziewać gwałtownych wiatrów również w strefach dotąd wolnych od ich niszczycielskiej siły. (300 słów)

Na podstawie artykułu K. Sołtyk Nieposkromiony żywioł (Focus 11/1997)

PYTANIA DO TEKSTU

1. Władcą wszystkich wiatrów był

- A. Boreasz.
- B. Eol.
- C. Euros.
- D. Zefir.

2. Tyfon był wiatrem

- A. górskim.
- B. morskim.
- C. dolinnym.
- D. pustynnym.

3. Starożytni uważali, że opady wywoływał wiatr

- A. północny.
- B. południowy.
- C. wschodni.
- D. zachodni.

4. W 480 roku p.n.e. sztorm zniszczył część okrętów należących do

- A. Greków.
- B. Persów.
- C. Anglików.
- D. Hiszpanów.

5. Nad polskim wybrzeżem wieje

- A. pasat.
- B. monsun.
- C. bryza.
- D. halny.

6. W strefie międzyzwrotnikowej wieją wiatry stałe zwane

- A. monsunami.
- B. pasatami.
- C. tajfunami.
- D. huraganami.

7. W opisie morza przedstawionym przez Krzysztofa Kolumba dominuje kolor

- A. biały.
- B. niebieski.
- C. czerwony.
- D. czarny.

8. O jakich wiatrach pisał Krzysztof Kolumb?

- A. monsuny.
- B. pasaty.
- C. tajfuny
- D. huragany.

9. Jaki jest tytuł artykułu, z którego pochodzi ten fragment?

- A. Nieujarzmione wiatry
- B. Niepokromiony żywioł
- C. Piękne i przerażające
- D. Bryza i inne wiatry

10. W jakiej gazecie pojawił się ten artykuł?

- A. Gazeta Wyborcza
- B. Newsweek
- C. Focus
- D. Książka i świat

Oblicz tempo: 300 x 60 :(czas w s) =SNM